
Μια φεμινίστρια συγγραφέας οραματίζεται μια νέα οργάνωση της κοινότητας

Η Betty Friedan, η συγγραφέας του φεμινιστικού βιβλίου "The Feminine Mystique", στρέφει τώρα την αγωνιστικότητά της στα ευρύτερα κοινωνικά προβλήματα, προτρέποντας στην υιοθέτηση αυτού που ονομάζει «ένα νέο όραμα της κοινότητας». Συζήτησε τις απόψεις της με το δημοσιογράφο Barry James της International Herald Tribune.

Ε. Πώς βλέπετε την πρόοδο του φεμινιστικού κινήματος;

Α. Νιώθω τη μεγάλη ικανοποίηση που είχε ήδη ασκήσει τόσο μεγάλη επίδραση στη ζωή δύο ή και τριών γενεών γυναικών. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι οι γυναίκες έχουν αποκτήσει περισσότερο έλεγχο και ότι ζουν περισσότερο περίπλοκη ζωή. Αισθάνομαι δέος από το γεγονός ότι μπόρεσα εκείνη την εποχή να τονίσω την ανάγκη για επανάσταση, και να βοηθήσω στο να δοθεί ένα όραμα στο γυναικείο κίνημα. Και είναι θαυμάσιο να βλέπεις σήμερα πόσα πράγματα θεωρούν ως δεδομένα οι νεαρές γυναίκες.

Ε. Τι γνώμη έχετε για τη θέση της εργαζόμενης γυναίκας σήμερα;

Η πλειονότητα των γυναικών εργάζεται έξω από το σπίτι, ακόμη κι όταν τα παιδιά είναι μικρά, και αυτό είναι βασικά καλό. Είναι ζήτημα ανάγκης τώρα, όχι μόνο απλής επιλογής, γιατί το πραγματικό εισόδημα των ανδρών έχει μειωθεί. Ευτυχώς οι γυναίκες μπορούν να βοηθήσουν στη συντήρηση της οικογένειας. Διαφορετικά οι άνδρες θα είχαν αρχίσει ν' αυτοκτονούν, όπως στην εποχή της οικονομικής κρίσης στη δεκαετία του 1920. Αλλά, όταν οι άνδρες αισθάνονται ότι περιορίζεται ο αριθμός θέσεων εργασίας, τότε οι γυναίκες γίνονται αποδιοπομπαίοι τράγοι και τότε ξεκινάει να παρατηρείται οπισθοδρόμηση.

Ε. Τι λύση προτείνετε;

Α. Όλο και περισσότεροι άνδρες και γυναίκες εργάζονται σε θέσεις ορισμένης χρονικής διάρκειας και με μικρούς μισθούς. Νομίζω ότι θα έπρεπε να ξεκινήσουμε μια εκστρατεία για να αυξηθεί το ελάχιστο όριο μισθών για όλους, να επιτύχουμε οικονομικά οφέλη που μπορούν να μεταφέρονται από τη μια δουλειά στην άλλη, ένα καλύτερο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης και ευλύγιστους όρους εργα-

σίας. Είναι παράλογο να εργάζονται νέοι άνθρωποι με μικρά παιδιά 70 ώρες την εβδομάδα και κατόπιν να συνταξιοδοτούνται στην ηλικία των 50.

Ε. Δεν είναι αλήθεια ότι οι θέσεις εργασίας εξαφανίζονται, γιατί κοπάζουμε να είμαστε ανταγωνιστικοί σε μια παγκόσμια οικονομία;

Α. Ναι. Αλλά ένας εσφαλμένος ορισμός ανταγωνιστικότητας δεν απαιτεί την καταστροφή της μεσαίας τάξης;

Ε. Αλλά, όταν προστατεύεις τις θέσεις εργασίας τεχνητά, έρχεσαι σε αντίθεση με το επιχείρημα της ελεύθερης αγοράς. Πώς τετραγωνίζετε αυτόν τον κύκλο;

Α. Νομίζω ότι πρέπει να ξεκινήσουμε με νέες απόψεις. Μέχρι τώρα είχαμε ελάχιστες αλλαγές στο υπάρχον σύστημα, αν και είναι πάρα πολλά τα νέα προβλήματα που πρέπει ν' αντιμετωπισουμε. Η κοινωνία δεν πρόκειται να προχωρήσει, αν οι εταιρείες εξακολουθήσουν να δίνουν τις δουλειές σε χώρες που χρησιμοποιούν την παιδική εργασία και δίνουν ανεξέλεγκτα ημερομίσθια. Θα πρέπει να εξασφαλιστούν οι ελάχιστες εγγυήσεις και για τα δυο.

Ε. Κρίνοντας από τη σύνθεση του νέου Κογκρέσου, δεν νομίζετε ότι το πολιτικό ρεύμα των Ηνωμένων Πολιτειών βαδίζει αντίθετα με τις δικές σας ιδέες;

Α. Ναι. Υπάρχει μια οπισθοδρόμηση ως προς την έννοια της κοινωνικής πρόνοιας, της οποίας ευθύνη έχουν οι άνθρωποι που δεν κοιτάζουν το συμφέρον του λαού συνολικά, που έχουν ένα νέο όραμα για την κοινότητα, αλλά που φροντίζουν για τα συμφέροντα εκείνων που είναι ήδη πλούσιοι. Ο Ρεπουμπλικάνος πρόεδρος της Βουλής, NEWT GINGRICH και η ακολουθία του λένε ότι πρόκειται να επιτύχουν το ισοζύγιο του προϋπολογισμού χωρίς να επέλθουν στις αυξήσεις των κερδών. Αυ-

τή είναι η μόνη τους δραστηριότητα, και αν αρχίσουν «να τα κάνουν θάλασσα» με την κοινωνική ασφάλιση, αυτό σημαίνει ότι θα πρέπει να επινοήσουμε ένα νέο τρόπο διακυβέρνησης.

Ε. Μου φαίνεται ότι ζητάτε τον αναπροσδιορισμό της εργασίας.

Α. Πράγματι. Κοιτάξτε την υπάρχουσα υποδομή. Χρειαζόμαστε γήπεδα, βιβλιοθήκες, πάρκα και συμμετοχή στις τέχνες. Είναι απαραίτητο να αποδεχθούμε ότι πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στην υπηρεσία της κοινότητας. Ιδανικό θα ήταν να είχαμε μια συμμετοχική κοινωνία, όπως εκείνες που υπήρχαν στις ελληνικές πόλεις-κράτη.

Ε. Αλλά τότε επωφελείτο μόνο η τάξη των πολιτών και όχι η πλειονότητα των μετοίκων και των δούλων.

Α. Όπως οι λευκοί άνδρες της σημερινής εποχής. Αλλά, επιμένω, ένα διαφορετικό όραμα για τη δομή και τη λειτουργία της κοινότητας πρέπει να είναι το όνειρό μας. Πρέπει να δώσουμε αξία σε κάθε εργασία. Χρειαζόμαστε νέες εργασιακές δομές. Η εργασία πρέπει να λαμβάνει υπόψη ότι το προσδοκώμενο όριο ζωής φθάνει τα 80 χρόνια.

Ε. Έχετε την πεποίθηση ότι το όραμά σας μπορεί να γίνει πραγματικότητα;

Α. Ναι. Είμαι αισιόδοξη, γιατί είδα τί έγινε με τις γυναίκες. Κανείς δεν μας έπαιρνε σοβαρά. Δεν είχαμε εμπειρία. Κι όμως κατορθώσαμε ν' αλλάξουμε την κοινωνία, ν' ανοίξουμε νέους ορίζοντες για το μισό πληθυσμό και, μολονότι μπορεί να μη το αναγνωρίζουν, αλλάξαμε τη ζωή προς το καλύτερο. Για τους άνδρες επίσης. Αφού αυτό μπόρεσε να συμβεί, είμαι αισιόδοξη ότι μπορούμε να περάσουμε από την περιορισμένη οπτική της κουλτούρας της πλεονεξίας σ' εκείνην του οράματος της κοινότητας.